

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ישראל והעמים: שאלות של זהות במחשבה היהודית - 63612

תאריך עדכון אחרון 27-08-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך יהודי

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2021

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): אבינועם רוזנק

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: avinoam.rosenak@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: תיאום בדוא"ל

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

להבין את הממד הפילוסופי והתיאולוגי המצוי מאחורי סוגיית פרטיקולאריזם ואוניברסליזם וההשלכות החינוכיות של דיון זה

מטרות הקורס:

בחנית סוגיית פרטיקולאריזם ואוניברסליזם; הכרת דגמי היסוד הקשורים לסוגיה זו; עמידה על מרכזיות סוגייה זו למרחב המחשבה היהודית ושיקולים במחשבת החינוך היהודי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הכרת מודלים מגוונים בתחום פרטיקולאריזם ואוניברסליזם.
היחשפות לספרות מחקר מגוונת בתחום הנדון.
להבחין כיצד סוגיה זו מעצבת מהלכים יסודיים במחשבה החינוכית בעבר ובת זמננו

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ודיון

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- שיעור 1: הצגת הקורס: הצגת הבעיה והמתחים הגלומים בה - המתח הבין דתי והחינוכי
- שיעור 2: הפולמוס היהודי הנוצרי על יהדות והנצרות
- שיעור 3: השכלה כללית ו"דעת פנימית".
- שיעור 4: על הקדושה וסוגיית פרטיקולאריזם ואוניברסליזם
- שיעור 5: משנתו של הרמב"ם
- שיעור 6: כפל פניה של החשיבה האימננטית בסוגיית פרטיקולאריזם ואוניברסליזם
- שיעור 7: הלכה וקבלה ביחס לפרטיקולאריזם ואוניברסליזם
- שיעור 8: ריה"ל, היידיגר ולוינס
- שיעור 9: נאציזם תיאולוגיה וסוגיית פרטיקולאריזם ואוניברסליזם
- שיעור 10: משה מנדלסון וסוגיית פרטיקולאריזם ואוניברסליזם
- שיעור 11: משנתו של הרב משה אביגדור עמיאל.
- שיעור 12: הרב י"ד סולובייצ'יק
- שיעור 13-14: יהדות התפוצות וסוגיית פרטיקולאריזם ואוניברסליזם.

חומר חובה לקריאה:

1. הרב דוד בר חיים, מקורות על היחס לגויים בהלכה.
2. רוברט מ' קאבר, נומוס ונראטיב: להביא את המשיח באמצעות החוק, מאנגלית: אביעד שטיר,

- ירושלים: שלם, תשע"ב, עמ' ז-לד, 20-1.
3. משה גרינברג, "ערך האדם במקרא", על המקרא ועל היהדות: קובץ כתבים, תל אביב: עם עובד, תשמ"ו, עמ' 13-23.
4. משה גרינברג, "השתלבות ישראל באנושות על פי מקורות היהדות", שם, עמ' 24-54.
5. משה גרינברג, "אתם קרויים אדם...", שם, עמ' 55-67.
6. יונתן פיינטוך, "נוכרי ושור של נוכרי: על הבדלי גישה בין התלמודים ביחס לגוי", אקדמות יח (תשס"ז), עמ' 73-84.
7. מנחם כהנא, "היחס לנוכרים בתקופת התנאים והאמוראים", עט הדעת ג (תש"ס), עמ' 21-34.
8. יעקב בלידשטיין, "יחסו של ר' מנחם מאירי לנוכרי: בין אפולוגטיקה להפנמה", ציון נא (ב) (תשמ"ג), עמ' 153-166.
9. מיכאל אברהם, "האם יש עבודה זרה 'נאורה'?": על היחס לגויים ושינויים בהלכה", אקדמות יח (תשס"ז), עמ' 65-86.
10. יוסף דן, "קדושה והתקדשות: בין יהדות לנצרות", על הקדושה: דת, מוסר ומיסטיקה ביהדות ובדתות אחרות, ירושלים: מאגנס, תשנ"ז, עמ' 11-30.
11. יוסף דן, "קדושת הלשון והצורה", בתוך: אמילי בילסקי ואביגדור שנאן (עורכים), גבולות של קדושה: בחברה, בהגות ובאמנות, ירושלים: כתר, תשס"א, עמ' 74-81.
12. יעקב לוינגר, "שלמות אנושית אצל הגויים לפי הרמב"ם", בתוך: חיה שוורץ (עורכת), בין ישראל לעמים, ירושלים: משרד החינוך והתרבות, תשס"ה, עמ' 27-36.
13. הרב ד"ר יהודה ברנדס, "פרשת חקת: לא תתעב אדומי", www.bmj.org.il/article_print/885.
14. יהודה ברנדס, "עם הארץ: על אפשרות החייאתו של מושג הלכתי-חברתי", אקדמות כ (תשס"ח), עמ' 108-130.
15. דוד הנשקה, "לנוכרי תשיך": לתולדות שיטת הרמב"ם", בתוך: בנימין איש-שלום (עורך), בדרכי שלום: עיונים בהגות היהודית, מוגשים לשלום רוזנברג, ירושלים: בית מורשה, תשס"ז, עמ' 565-579.
16. חיים סולובייצ'יק, הלכה, כלכלה ודימוי עצמי: המשכונאות בימי הביניים, ירושלים: מאגנס, תשמ"ה, עמ' 17-21.
17. יהודה ליבס, "זכאין אינון ישראל": ברכה בלשון הזוהר ורקעה היהודי-נוצרי", איגוד ג (תשס"ח), עמ' 85-94.
18. יאיר לוברבוים, צלם אלוהים: הלכה ואגדה, ירושלים: שוקן, תשס"ד, עמ' 170-277.
19. אליעזר שביד, תולדות פילוסופיית הדת היהודית בזמן החדש, חלק ראשון: תקופת ההשכלה, תל אביב: עם עובד, תשס"א, עמ' 44-81.
20. פיטר שלומוביץ, "מנדלסון ולוק: על הסובלנות, ספר היובל לשלמה פינס", מחקרי ירושלים במחשבת ישראל ט (תש"ן), עמ' 345-360.
21. הנס יונס, "יונס-בעיות באתיקה מוסר מנקודת מבט יהודית", אסף שגיב (עורך), חקירות ודרישות: מאמרי מופת על החברה, אמונה ומצב האדם, הוצאת דביר, עמ' 247-267.
22. יוסף בן שלמה, פרקים בתורתו של ברוך שפינוזה, תל אביב: האוניברסיטה המשודרת, 1983.
23. שמואל פיינר, משה מנדלסון, ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, 2005.
24. עקיבא ארנסט סימון, האם עוד יהודים אנחנו? מסות, תל אביב וירושלים: ספרית פועלים והאוניברסיטה העברית - בית הספר לחינוך בשיתוף עם בית המדרש לרבנים דאמריקה, תשמ"ג, עמ' 9-46.
25. יונתן כהן, "מחשבת ישראל לשם חינוך: האם המסורת היהודית ניתנת לתרגום?", בתוך: צבי לם (עורך), עיצוב ושיקום, אסופת מאמרים לזכרם של פרופ' עקיבא ארנסט סימון ופרופ' קרל פרנקנשטיין, ירושלים: מאגנס, תשנ"ו, עמ' 164-182.
26. Michael Rosenak, *Roads to the Palace: Jewish Texts and Teaching, Providence: Berghahn Books, 1995, pp. 19-25, 30*
27. הרב משה אביגדור עמיאל, עם סגולה: הלאומיות והאנושיות בהשקפת עולמם של היהדות, דפוס שושני, תל אביב תש"ג, עמ' 3-32.

28. שלמה ריסקין, "דיאלוג יהודי-נוצרי: חשיבה מחודשת", מאנגלית: צור ארליך, שבת: מוסף מקור ראשון לתורה, הגות, ספרות ואמנות, אייר תשע"ב.
29. אליעזר ברקוביץ, אמונה לאחר השואה, מאנגלית: אביב מלצר, ירושלים: יד ושם, תשמ"ז, עמ' 33-7.
30. אבינועם רוזנק, ההלכה הנבואית: הפילוסופיה של ההלכה במשנת הראי"ה קוק, ירושלים: מאגנס, תשמ"ז, עמ' 87-58.
31. הרב יואל בן נון, "לאומיות ואנושיות וכנסת ישראל", בתוך: בנימין איש שלום ושלום רוזנברג (עורכים), יובל אורות: הגותו של הרב אברהם יצחק קוק, ירושלים: ספרית אלינור, תשמ"ח, עמ' 208-169.
32. הרב יוסף דב סולובייצ'יק, "ממעמקים": דברי הגות והערכה, ירושלים: ספריית אלינור, 1982, עמ' 136-117

חומר לקריאה נוספת:

אם הקורס יתנהל בזום הוא ילווה עד כמה שניתן במצגות שמסייעות ללמידה. המצגות אינן חלק מהחומרים שישלחו לתלמידים במהלך הקורס ובסופו. הטקסטים הנלמדים ישלחו לכולם דרך הדוא"ל במודל.

אם הקורס יתנהל בזום אני צופה שהספק הלמידה יהיה נמוך יותר מהתוכנית המוצעת כאן בשל התאמות הכרחיות למרחב הלמידה הוירטואלי ואפשר שנגיע רק לחצי או לשלושה רבעים מההספק המתואר כאן.

מפגשי הכיתה בזום יתועדו ויופיעו ב-Moodle למשך שבוע אחד בלבד לאחר השיעור. אין לעשות כל שימוש בהקלטת השיעור מעבר ללימוד בקורס זה.

אנא היכנסו לזום באמצעות שם פרטי ושם משפחה.

אנא, לשם הגברת הריכוז בשיעור אנא סגרו את כל היישומים במחשב שאינם רלוונטיים. כל סטודנט הרוצה להשתתף בקורס צריך להפעיל את המצלמה של הזום. זה חיוני לניסיון לשמור על מרחב למידה דיאלוגי. רק במקרים חריגים, יש לקבל אישור מהמרצה לסגירת מצלמה.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 20 %
 הגשת עבודה 80 %
 הגשת תרגילים 0 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

אפשר שהקורס יסתיים בעבודת סוף שנה - יידון בכי

מידע נוסף / הערות: